

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XVIII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

SENTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil).– 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

VITIS VINIFERA SSP. SYLVESTRIS: TABIIY GENOFONDNI SAQLASH VA GENETIK XILMA-XILLIKNI O'RGANISHNING DOLZARBLIGI

Isroilova Zebo Olim qizi

Jomboy tumani 49-maktab biologiya o'qituvchisi

Annotatsiya. Yovvoyi uzum - *Vitis vinifera* L. ssp. *sylvestris* madaniy uzumning evolyutsion jihatdan muhim qarindosh shakli bo'lib, uzumchilik uchun qimmatli genetik resurs hisoblanadi. Mazkur kichik turning tabiiy populyatsiyalari yashash muhitlarining qisqarishi, antropogen bosim, landshaftlarning o'zgarishi va populyatsiyalarning fragmentatsiyasi natijasida jiddiy xavf ostida qolmoqda. Shu bilan birga, *V. vinifera* ssp. *sylvestris* genetik xilma-xillikning muhim manbai sifatida qurg'oqchilik, sho'rланish, kasallik va boshqa ekologik stresslarga chidamlilik bilan bog'liq allellarni saqlab qolgan bo'lishi mumkin. Ushbu tezisda yovvoyi uzumning tabiiy genofondini o'rganish, genetik tuzilishini aniqlash va muhofaza qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: *Vitis vinifera* ssp. *sylvestris*, yovvoyi uzum, genetik xilma-xillik, genofond, biologik xilma-xillik, konservatsiya, uzumchilik.

VITIS VINIFERA SSP. SYLVESTRIS: THE IMPORTANCE OF PRESERVING THE NATURAL GENE POOL AND STUDYING GENETIC DIVERSITY

Isroilova Zebo Olim qizi

Biology Teacher, School No. 49, Jomboy District

Annotation. Wild grape (**Vitis vinifera* L. ssp. *sylvestris**) is an evolutionarily significant relative of cultivated grapes and serves as a valuable genetic resource for viticulture. Natural populations of this subspecies face serious threats due to habitat loss, anthropogenic pressure, landscape changes, and population fragmentation. At the same time, as a vital source of genetic diversity, **V. vinifera* ssp. *sylvestris** may harbor alleles associated with resistance to drought, salinity, diseases, and other environmental stresses. This paper highlights the scientific and practical significance of studying the natural gene pool, determining the genetic structure, and ensuring the conservation of wild grapes.

Keywords: *Vitis vinifera* ssp. *sylvestris*, wild grape, genetic diversity, gene pool, biodiversity, conservation, viticulture.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ydif-y2026v2i18/n10>

Vitis vinifera L. insoniyat tomonidan eng qadimdan yetishtirilayotgan va iqtisodiy jihatdan muhim mevali ekinlardan biridir. Uning yovvoyi ajdodi sifatida qaraladigan *Vitis vinifera* ssp. *sylvestris* tabiiy ekotizimlarda saqlanib qolgan noyob genetik resursdir [1,3]. Madaniy uzumning uzoq muddatli seleksiyasi natijasida ayrim foydali genetik belgilar toraygan bo'lishi mumkin, shu sababli yovvoyi populyatsiyalar zamonaviy uzumchilik uchun yangi genetik variantlarning potensial manbai sifatida alohida ahamiyatga ega [2].

Bugungi kunda *V. vinifera* ssp. *sylvestris* ning tabiiy yashash joylari tobora qisqarib, populyatsiyalar geografik jihatdan izolyatsiyalanmoqda. Yashash muhitining buzilishi va fragmentatsiyasi kichik populyatsiyalarda genetik xilma-xillikning kamayishi, genetik drift va qarindosh individlar o'rtasidagi chatishtirish ehtimolining ortishiga olib kelishi mumkin [1,4]. Natijada ushbu turning nafaqat alohida populyatsiyalari, balki uning noyob allellari va evolyutsion genetik salohiyati ham yo'qolish xavfiga duch keladi [3].

Tadqiqotning asosiy maqsadi - *V. vinifera* ssp. *sylvestris* ning tabiiy populyatsiyalaridagi genetik xilma-xillik va populyatsion tuzilmani baholash, mavjud genetik resurslarni aniqlash hamda ularni samarali saqlash uchun ilmiy asos yaratishdir.

Tabiiy *sylvestris* populyatsiyalarining genetik tarkibini o'rganish ularning tarixiy shakllanishi, geografik izolyatsiyasi va zamonaviy ekologik bosimlar ta'sirini tushunish imkonini beradi. O'rganilgan manbalarda keltirilgan ma'lumotlarga ko'ra, tabiiy populyatsiyalar besh genetik qismga ajralgan holda namoyon bo'lishi mumkin. Bunday genetik struktura populyatsiyalar o'rtasidagi farqlanishni va ularning alohida genetik birlik sifatidagi muhimligini ko'rsatadi [1,2].

Yovvoyi uzumning genetik xilma-xilligi kelajakdagi seleksiya dasturlari uchun ham katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, iqlim o'zgarishi sharoitida suv tanqisligi, yuqori harorat, tuproq sho'rlanishi va patogenlar bosimiga moslashgan genotiplarni aniqlash zamonaviy uzumchilikning muhim yo'nalishlaridan biridir [5]. Shu nuqtayi nazardan, *V. vinifera* ssp. *sylvestris* genofondini faqat biologik xilma-xillik elementi sifatida emas, balki kelajakdagi barqaror va stressga chidamli uzum navlarini yaratish uchun strategik genetik resurs sifatida baholash mumkin.

Xulosa

Vitis vinifera ssp. *sylvestris* tabiiy populyatsiyalarining kamayishi va fragmentatsiyasi uning noyob genetik xilma-xilligini saqlash masalasini dolzarb qiladi. Populyatsiyalarning genetik jihatdan farqlangan guruhlariga bo'linishi ularning har birini konservatsiya nuqtayi nazaridan alohida ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu sababli yovvoyi uzum populyatsiyalarini muntazam monitoring qilish, genetik inventarizatsiya o'tkazish, tabiiy yashash muhitlarini muhofaza qilish hamda qimmatli genotiplarni *ex situ* kolleksiyalarda saqlash zarur.

Yovvoyi uzumning genetik resurslarini asrash bugungi biologik xilma-xillikni muhofaza qilish bilan bir qatorda, kelajakdagi uzumchilik uchun ekologik stresslarga chidamli va genetik jihatdan boy seleksiya materiallarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bois *V. vinifera* ssp. *sylvestris* ni o'rganish fundamental genetika, ekologiya, evolyutsion biologiya va amaliy uzumchilikni birlashtiruvchi istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biridir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Laucou V., Lacombe T., Dechesne F., et al. Genetic diversity analysis of cultivated and wild grapevine (*Vitis vinifera* L.) accessions around the Mediterranean basin and Central Asia. BMC Plant Biology. 2018. Vol. 18. Article 137. DOI: 10.1186/s12870-018-1351-0.
2. De Andrés M.T., Benito A., Pérez-Rivera G., et al. Genetic structure and differentiation in cultivated grape, *Vitis vinifera* L. Theoretical and Applied Genetics. 2003. Vol. 107. P. 1266–1280. DOI: 10.1007/s00122-003-1278-7.
3. Zdunić G., Maul E., Dias J., et al. Guiding principles for identification, evaluation and conservation of *Vitis vinifera* L. subsp. *sylvestris*. Vitis – Journal of Grapevine Research. 2017. Vol. 56. P. 127–131. DOI: 10.5073/vitis.2017.56.127-131.
4. Zoghalmi N., Riahi L., Laucou V., et al. Genetic structure of endangered wild grapevine *Vitis vinifera* ssp. *sylvestris* populations from Tunisia: Implications for conservation and management. Forest Ecology and Management. 2013. Vol. 310. P. 896–902. DOI: 10.1016/j.foreco.2013.09.039.

5. Riaz S., Gallo J., Edwards E.J., Meredith C.P. Genetic diversity and relationships in wild and cultivated grapevine (*Vitis vinifera* L.) using microsatellite markers. Theoretical and Applied Genetics. 2003.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XVIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, sentyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil). – 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.